

Wyrok z dnia 25 stycznia 2005 r.

I UK 159/04

Wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem, w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, oznacza, że opóźnienie w spełnieniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność, choćby nie można było mu zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa.

Przewodniczący Prezes SN Walerian Sanetra, Sędziowie: SN Józef Iwulski (sprawozdawca), SA Małgorzata Wrębiakowska-Marzec.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 stycznia 2005 r. sprawy z odwołania Jana D. przeciwko Wojskowemu Biuru Emerytalnemu w K. o wypłatę emerytury wojskowej w pełnej wysokości wraz z ustawowymi odsetkami, na skutek kasacji ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 25 lutego 2004 r. [...]

z m i e n i ł zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że słowa „od dnia 21 sierpnia 2003 r.” zastąpił słowami „od dnia 25 grudnia 1999 r.”;

odrzucił kasację w części dotyczącej zasądzenia odsetek od zaległych odsetek;

zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 17 marca 2000 r. Wojskowe Biuro Emerytalne w K. odmówiło wypłacenia wnioskodawcy Janowi D. emerytury wojskowej, zawieszanej uprzednio z powodu osiągnięcia dochodów przekraczających określony próg w okresie od dnia 1 marca do dnia 31 grudnia 1999 r.

Po rozpoznaniu odwołania wnioskodawcy od tej decyzji Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach wyrokiem z dnia 21 marca 2001 r. od-

dalił odwołanie wnioskodawcy, ustalając, że w okresie od marca do grudnia 1999 r. emerytura wojskowa wnioskodawcy była zawieszona na podstawie art. 104 ust. 7 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.; obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) z powodu osiągnięcia dochodów przekraczających określony próg. Przepis ten - zdaniem Sądu - jest podstawą prawną do zawieszenia emerytury wojskowej i mimo uznania go za niezgodny z Konstytucją wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 1999 r., K 4/99 (Dz.U. Nr 106, poz. 1215; OTK 1999 nr 7, poz. 165) powinien być stosowany.

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 17 września 2002 r. oddalił apelację wnioskodawcy, stwierdzając, że w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia 24 grudnia 1999 r., czyli do daty ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, przepis art. 40 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz.U. z 1994 r. Nr 10, poz. 36 ze zm.) obowiązywał w brzmieniu nadanym mu przez art. 159 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach. Nie uwzględnił zarzutu pominięcia przez Sąd Okręgowy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 1999 r., stwierdzającego niezgodność art. 159 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z art. 2 i 32 Konstytucji oraz zaaprobował zastosowanie do rocznego rozliczenia emerytury w związku z dochodem uzyskiwanym w 1999 r., zasad powszechnie obowiązujących, określonych ustawą o emeryturach i rentach. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność określonego przepisu z Konstytucją wywiera skutki prawne od dnia ogłoszenia w sposób określony w art. 190 ust. 2 Konstytucji RP, a więc na przyszłość. Oznacza to, iż zasadniczo nie ma ono mocy wstecznej, czyli nie odnosi się do kwestii obowiązywania tego przepisu w okresie od dnia jego wejścia w życie do daty ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Zatem uchylenie przepisu nie jest równoznaczne z likwidacją skutków prawnych, które w okresie swego obowiązywania wywołał uchylony przepis.

Wyrokiem z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 394/01 (niepublikowany; por. publikowane wyroki z dnia 27 września 2002 r., II UKN 581/01, OSNAPiUS 2002 nr 23, poz. 581 oraz z dnia 12 czerwca - 2002 r., II UKN 419/01, OSNAPiUS 2002 nr 23, poz. 580) Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Sąd Najwyższy stwierdził, że istotnym zagadnieniem prawnym było ustalenie właściwej podstawy prawnej doko-

nywania zawieszenia wypłaty emerytury wojskowej w okresie objętym decyzją, w którym niezmieniona sytuacja faktyczna, polegająca na pobieraniu emerytury wojskowej i osiąganiu dochodów przez emerytów wojskowych, uregulowana była zmieniającymi się przepisami, wyznaczającymi sankcję zawieszenia prawa do emerytury. Kwestię tę pierwotnie regulował art. 40 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, przewidujący na wypadek osiągnięcia przez emerytowanego wojskowego wynagrodzenia lub dochodu z tytułu pracy, który łącznie z emeryturą w danym roku przekraczał w stosunku miesięcznym kwotę podstawy wymiaru emerytury - ograniczenie świadczenia o kwotę tego przekroczenia, nie więcej niż o 25% świadczenia. Od dnia 1 stycznia 1999 r. przepis ten, z mocy art. 159 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, otrzymał brzmienie, według którego do emerytów osiągających dochody z tytułu stosunku pracy, służby, innej pracy zarobkowej lub prowadzenia pozarolniczej działalności, którzy nie ukończyli 60 lat (kobiety) lub 65 lat (mężczyźni), stosuje się art. 103-106 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (w brzmieniu wynikającym z Dz.U. Nr 162, poz. 1118). W związku z tą zmianą następowało zawieszenie prawa do emerytury w razie osiągnięcia dochodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego lub zmniejszenie świadczenia o odpowiednią kwotę przekroczenia, gdy dochód jest wyższy od kwoty 70% tak ustalonego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Zmiana prawa dokonana art. 159 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest - ze względu na zawartą w nim treść normatywną - niezgodna z wynikającą z art. 2 Konstytucji zasadą ochrony zaufania do państwa i prawa oraz z wyrażoną w art. 32 Konstytucji zasadą równości, co stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 20 grudnia 1999 r., K 4/99 (Dz.U. Nr 106, poz. 1215 z dnia 24 grudnia 1999 r.). Postanowieniem z dnia 21 marca 2000 r. Trybunał Konstytucyjny rozstrzygnął wątpliwości co do treści wyroku, wyjaśniając, że orzeczenie dotyczy przepisu zarówno w zakresie, w jakim uchyla dotychczasowe brzmienie, jak i w zakresie, w jakim nadaje nowe brzmienie, przepisowi art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego oznacza więc, że traci moc zmiana art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych, wobec czego jest on stosowany w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 1999 r. Nowa regulacja zasad wy-

płaty emerytur wojskowych, uwzględniająca to orzeczenie, obowiązuje od dnia 1 stycznia 2001 r., a wynika z art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. Nr 122, poz. 1313). Sąd Najwyższy stwierdził, że decydująca była zmiana prawa, do jakiej doszło w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 grudnia 1999 r., zatem jej istotą stało się wyznaczenie granic czasowych obowiązywania art. 40 wojskowej ustawy emerytalnej w brzmieniu nadanym od dnia 1 stycznia 1999 r. (ustawą o rentach i emeryturach) oraz od dnia 24 grudnia 1999 r. (wskutek opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego). Oddalając apelację wnioskodawcy, Sąd drugiej instancji zastosował do rozliczenia emerytury i dochodu ubezpieczonego z roku 1999 prawo nowe co do okresu od dnia 1 stycznia do dnia 24 grudnia 1999 r., a co do okresu od dnia 25 grudnia 1999 r. prawo dawne, obowiązujące przed zmianą dokonaną ustawą o emeryturach i rentach, przyjął bowiem, że art. 159 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach został wyeliminowany z porządku prawnego bez skutku wstecznego, a sąd powszechny - w ocenie Sądu drugiej instancji - nie był uprawniony do określenia innego terminu utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnego przepisu, niż określony w art. 190 ust. 3 Konstytucji. Według Sądu Najwyższego, stanowisko to nie może być uznane za prawidłowe. Zagadnienie, które prawo - dawne czy nowe - miał zastosować organ rentowy w dniu wydawania decyzji do sytuacji trwającej w roku 1999 i niezakończonych pod rządem prawa zmienionego z dniem 1 stycznia 1999 r., nie dotyczyło retroaktywnego działania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, lecz prawa międzyczasowego. Sąd drugiej instancji pominął, że rozliczenie jest roczne i obejmuje okres od lutego do lutego następnego roku, a zmiana prawa nastąpiła, gdy okres rozliczeniowy jeszcze się nie zakończył, przez co nie zrealizowała się także hipoteza przepisu art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych ani w dawnym, ani w nowym brzmieniu. Nie dostrzegając, że przed dniem ogłoszenia orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego nie zaszły konsekwencje uzyskania przy emeryturze wojskowej dochodu rocznego, Sąd drugiej instancji - stosując przepis art. 40 wojskowej ustawy emerytalnej w brzmieniu obowiązującym przed ogłoszeniem tego orzeczenia - dokonał rozliczenia dochodu z okresu krótszego niż rok, do dnia 24 grudnia 1999 r. Tymczasem, przed wejściem w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego nie wypełniły się jeszcze skutki okre-

ślone w art. 40 w brzmieniu nadanym przepisem uznanym za niekonstytucyjny, lecz tylko utrzymywał się stan faktyczny mający skutki te wywołać w przyszłości, po upływie roku rozliczeniowego. Nadto, sankcja zawieszenia prawa do świadczeń zastosowana została w wyroku z dnia 21 marca 2001 r., który zapadł już po zmianie prawa. W konsekwencji, w rozpoznawanej sprawie nie istniał problem obowiązywania orzeczenia Trybunału w czasie, lecz wyłącznie problem odstępstwa od niewzruszalnej zasady orzekania na podstawie prawa obowiązującego w czasie orzekania. Gdy nie budzi wątpliwości, bo wynika wprost z art. 190 ust. 2 i 3 Konstytucji, że bezpośrednim skutkiem orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności przepisu z Konstytucją jest utrata mocy obowiązującej tego przepisu z dniem wejścia w życie orzeczenia Trybunału (w dniu promulgacji lub w innym terminie określonym przez Trybunał), jest bezwzględne, bezwarunkowe i bezpośrednie zniesienie wskazanego w nim przepisu. Przepis taki przestaje obowiązywać, zostaje usunięty z porządku prawnego i tym samym nie stanowi już jego elementu; nie może być podstawą prawną żadnych orzeczeń.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 25 lutego 2004 r. [...] zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 21 marca 2001 r. [...], w ten sposób, że zasądził od Wojskowego Biura Emerytalnego w K. na rzecz wnioskodawcy Jana D. kwotę 15.712,69 z ustawowymi odsetkami od dnia 21 sierpnia 2003 r., a w pozostałym zakresie oddalił apelację wnioskodawcy. Sąd Apelacyjny stwierdził, że prawidłowość zawieszenia wypłaty emerytury należało ocenić według art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 stycznia 1999 r. Zgodnie z tym przepisem świadczenie emerytalne nie mogło być ograniczone więcej niż o 25% kwoty przekroczenia dopuszczalnych dochodów. Emerytura wnioskodawcy w 1999 r. wynosiła 21.380,32 zł, a faktycznie potrącono z niej 20.950,25 zł. Ponieważ potrącenie nie mogło być wyższe niż 25% emerytury, to podlega zwrotowi na rzecz wnioskodawcy kwota 15.712,69 zł, którą Sąd zasądził na jego rzecz. Sąd Apelacyjny uznał, że nie mogło być uwzględnione żądanie zasądzenia odsetek od daty ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) odsetki należą się za okres opóźnienia w wypłacie świadczenia, gdy jest ono następstwem okoliczności, za które odpowiedzialność ponosi organ rentowy. Zdaniem Sądu drugiej instancji, może to dotyczyć okresu po wydaniu w dniu 20 sierpnia 2003 r. wy-

roku przez Sąd Najwyższy, który w sposób wiążący zinterpretował przepisy. Wcześniejsze odmienne oceny prawne, które były podstawą wyroków Sądów, nie mogą obciążać organu rentowego.

Od tego wyroku kasację złożył wnioskodawca, który zarzucił naruszenie art. 2, art. 87 ust. 1 i art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji RP oraz art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez błędną ocenę, że dla uznania zwłoki organu emerytalnego w wypłacie świadczenia nie jest wiążąca data wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, ale dopiero data wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2003 r. Ubezpieczony wniósł o zmianę wyroku Sądu drugiej instancji i zasądzenie ustawowych odsetek za okres od 25 grudnia 1999 r. do dnia 20 sierpnia 2003 r. wraz z ustawowymi odsetkami, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu kasacji wnioskodawca wywiódł w szczególności, że Sąd Najwyższy - podtrzymując dotychczasową linię orzecznictwa - wyraźnie wskazał, że żaden organ, czy sąd, nie mógł stosować przepisu uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za sprzeczny z Konstytucją już z datą wejścia w życie orzeczenia Trybunału. Zaskarżone decyzje organu rentowego zostały wydane po wejściu w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. Odwołanie się przez organ emerytalny po dniu 24 grudnia 1999 r. do uchylonego przepisu art. 159 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach stanowiło zatem odstępstwo od zasady orzekania na podstawie prawa obowiązującego w czasie orzekania i było sprzeczne z art. 190 ust. 1 i 3 Konstytucji RP. Konstytucja RP nadaje orzeczeniom Trybunału Konstytucyjnego charakter ostateczny i wyposaża je w moc powszechnie obowiązującą, co sprawia, że wyrok Trybunału wiąże wszystkie organy powołane do stosowania prawa. Z dniem wejścia w życie orzeczenia Trybunału, tj. z dniem 24 grudnia 1999 r., art. 159 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. nie mógł być stosowany przez Wojskowe Biuro Emerytalne i dla takiej skuteczności orzeczenia Trybunału nie było konieczne orzeczenie sądów powszechnych. Z dniem 24 grudnia 1999 r. organ rentowy, odmawiając wnioskodawcy wypłaty emerytury w kwocie 15.712,69 zł, pozostawał zatem w zwłoce. Po dniu 24 grudnia 1999 r. odmowa wypłaty wnioskodawcy kwoty należnego świadczenia za 1999 r., jest wynikiem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność. W związku z tym uzasadnione jest żądanie odsetek ustawowych od kwoty 15.712,69 zł już od dnia następującego po wejściu w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, tj. od dnia 25 grudnia 1999 r. do dnia 20 sierpnia 2003 r., co stanowi kwotę 12.454,36 zł wraz z ustawowymi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie w istocie występuje potrzeba wykładni i oceny trafności zastosowania art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, a pozostałe zarzuty mają charakter uzupełniający. Przepis ten stanowi, że jeżeli organ rentowy - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności. Decyzje o zawieszeniu ubezpieczonemu wypłaty emerytury i odmowie jej wypłaty były zgodne z formalnie obowiązującym prawem w okresie od dnia 1 stycznia 1999 r. (wejście w życie nowego brzmienia art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, nadanego przez art. 159 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) do dnia 24 grudnia 1999 r. (ogłoszenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego). Od dnia 25 grudnia 1999 r. odmowa wypłaty emerytury w części dotyczącej kwoty 15.712,69 zł była niezgodna z prawem. W szczególności niezgodna z prawem była decyzja z dnia 17 marca 2000 r., która jest przedmiotem odwołania rozpatrywanego w sprawie. Ponieważ organ rentowy nie wypłacił w tej części świadczenia, to od dnia 25 grudnia 1999 r. wystąpiło opóźnienie uzasadniające przyznanie od tej daty odsetek ustawowych (art. 85 ust. 1 zdanie pierwsze ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Organ rentowy mógłby uwolnić się od obowiązku wypłaty odsetek, gdyby wykazał, że opóźnienie w wypłaceniu świadczenia było następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności (art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Przepis ten stanowi o okolicznościach, za które organ nie ponosi odpowiedzialności, a więc okolicznościach od niego niezależnych. Niewystarczające jest więc wykazanie wyłącznie braku winy w odmowie wypłaty świadczenia, ale konieczne jest także stwierdzenie, że po stronie organu rentowego nie występowały żadne okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność. Rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji sprowadza się do uznania, że pro-

blem wypłaty świadczenia był bardzo skomplikowany pod względem prawnym i dlatego nie można organowi rentowemu przypisać niestaranności w odmowie wypłaty świadczenia do momentu wydania przez Sąd Najwyższy wyroku kasatoryjnego. W istocie oznacza to, że organowi rentowemu nie można przypisać zawinienia w odmowie wypłaty świadczenia. Należy się z tym zgodzić, skoro wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie był jednoznaczny (wymagał wykładni), a zasadność odmowy wypłaty świadczenia potwierdzały początkowo wyroki Sądów dwu instancji. Nie zmienia to jednak podstawowej dla rozstrzygnięcia sprawy kwestii, że odmowa wypłaty świadczenia po dniu 24 grudnia 1999 r. była bezprawna, a tym samym wydanie niezgodnej z prawem decyzji z dnia 17 marca 2000 r. (po ogłoszeniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego) jest okolicznością, za którą organ rentowy ponosi odpowiedzialność. Należy też ponownie wskazać na wady dotyczące czynności organu rentowego stwierdzone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 394/02 (dokonanie rozliczenia przedwcześnie, gdyż powinno ono objąć okres od lutego do lutego następnego roku, a zmiana prawa nastąpiła, gdy okres rozliczeniowy jeszcze się nie zakończył, przez co nie zrealizowała się także hipoteza przepisu art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych ani w dawnym, ani w nowym brzmieniu). W rozpoznawanej sprawie organ rentowy w chwili wydania skarżonej decyzji, a ściślej mówiąc od dnia ogłoszenia wyroku Trybunału Konstytucyjnego, miał wszystkie potrzebne dane pozwalające na wydanie decyzji zgodnej z prawem. Po stronie ubezpieczonego nie występował obowiązek wykazania żadnych innych okoliczności uzasadniających jego wnioski. Dlatego, dla obowiązku zapłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia, nie mogą mieć znaczenia okoliczności dotyczące przebiegu postępowania sądowego. W postępowaniu tym nie ustalono bowiem żadnych przesłanek wypłaty świadczenia, których wykazanie ciążyło na ubezpieczonym, a które nie były znane (nie mogły być znane) organowi rentowemu (por. uzasadnienie wyroku z dnia 27 września 2002 r., II UK 214/02, OSNP 2004 nr 5, poz. 89 oraz wyrok z dnia 22 kwietnia 2004 r., III UA 1/04, OSNP 2004 nr 23, poz. 406). We wskazanym wyroku z dnia 27 września 2002 r., II UK 214/02, Sąd Najwyższy stwierdził, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest obowiązany do zapłaty odsetek w wysokości określonej przepisami prawa cywilnego wówczas, gdy nie dokona wypłaty świadczeń w terminach przewidzianych w przepisach dotyczących ich przyznawania i wypłacania w następstwie okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność. Podobnie w wyroku z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03 (niepublikowa-

ny; skierowany do publikacji w OSNP 2005 nr 10) Sąd Najwyższy stwierdził, że do przewidzianego w art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wyłączenia obowiązku wypłaty odsetek nie jest wystarczające wykazanie, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia. Oznacza to, że jeżeli organ rentowy wydaje bezprawną decyzję o odmowie wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem, a w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki świadczenia, to opóźnienie nie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności w rozumieniu art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Z tych względów zaskarżony wyrok podlegał zmianie (art. 393¹⁵ k.p.c.) w sposób prowadzący do zasądzenia odsetek od dnia 25 grudnia 1999 r.

Ubezpieczony dokonał w kasacji czynności, którą określa się jako kapitalizację odsetek i wniósł o zasądzenie odsetek od tak skapitalizowanych odsetek. Pomijając, czy jest to dopuszczalne z punktu widzenia prawa materialnego, należy stwierdzić, że ubezpieczony nigdy w toku postępowania nie zgłosił takiego żądania. Dlatego też wyrok Sądu drugiej instancji w części oddalającej jego apelację w pozostałym zakresie w ogóle nie dotyczy takiego niezgłoszonego żądania. Kasacja w tej części zaskarża więc nieistniejące rozstrzygnięcie i z tej przyczyny jako niedopuszczalna podlegała odrzuceniu na podstawie art. 393⁷ § 2 k.p.c. (por. np. postanowienie z dnia 15 października 1999 r., I PKN 325/99, OSNAPiUS 2001 nr 5, poz. 164). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na mocy art. 100 k.p.c.

=====